

Cirkulärnr: 1989:62
Diariernr: 1989:1060
Handläggare: Janne Rusk
Avdsek: KT Gatu
Datum: 1989-05-25
Mottagare: Kommunstyrelsen
Rubrik: Inför taxibranschens avreglering
Bilagor: Förslag till tidplan
Förslag till arbetsplan
Samhällsbetalda resor i Lidköping

Inför taxibranschens avreglering

När regeringens proposition om taxibranschens avreglering behandlades i riksdagen så var det i de väsentliga delarna en i stort sett enig riksdag som beslutade att den statliga styrningen av taxibranschen ska upphöra från 1 juli 1990. Bakgrunden till beslutet är att man inte anser sig genom regelstyrning kunna leda branschen till bättre effektivitet och kundanpassning. Med en fri etableringsrätt och konkurrens anser man att bättre kunna nå dessa mål.

Avregleringen är mycket omfattande. Inte i något annat land i världen har man avreglerat taxi på det sätt som nu kommer att ske i Sverige. Vad som skiljer Sverige från övriga världen är också att samhället är en mycket stor kund hos taxi. Det förhållandet har bidragit till att man vågat besluta om en så omfattande avreglering. Genom en kompetent upphandling och hantering av taxifrågor kan kommuner, landsting och trafikhuvudmän påverka utvecklingen så att sunda konkurrensförhållanden bildas och negativa utvecklingstendenser motverkas.

Avregleringen förutsätter följaktligen att upphandlingen sker på ett professionellt sätt vilket kräver förberedelser. Behovet av insatser före avregleringen kan inte nog understrykas och för de kommuner som inte redan har påbörjat förberedelserna är det hög tid att börja. Annars kan konsekvenserna i värsta fall innebära både ökade kostnader och sämre service såväl för de transporter kommunen köper som för allmänhetens taxiresor. Taxibranschen har länge ansett att taxitaxan är alltför låg och att den måste höjas väsentligt. Efter avregleringen finns inte någon av myndighet fastställd maxitaxa.

I cirkulär 1989:32 gav Kommunförbundet ett förslag till hur förberedelsearbetet kan bedrivas på länsnivå. Oavsett om man följer den modellen eller inte kan det vara lämpligt att man för den interna och externa samordningen utser en trafik- och transportsamordnare vilken bör vara underställd kommunstyrelsen.

För att kunna göra en professionell upphandling krävs noggranna förberedelser och ett bra upphandlingsunderlag. Hur upphandlingen ska göras regleras bl a i det kommunala upphandlingsreglementet. Ett bra upphandlingsunderlag är en förutsättning för att kunna genomföra upphandlingen på ett tillfredsställande sätt. Av upphandlingsunderlaget ska bl a framgå resornas omfattning och tidsmässiga fördelning samt

kommunens krav på servicenivå och standard. Ett dåligt upphandlingsunderlag leder ofta till höga prisnivåer eller avtalstvister.

Köp av skolskjutsar och färdtjänstresor har hittills kunnat ske utifrån de förutsättningar som den nuvarande regleringen ger. Avregleringen av taxi ställer nya och högre krav på kompetens i de här frågorna. Sådan finns normalt redan hos kommunen eller hos trafikhuvudmannen. Inom de tekniska förvaltningarna och inköpskontoren finns t ex i allmänhet kompetens som kan vara värdefull att ta till vara. Hos trafikhuvudmannen finns kompetens både i transportfrågor och upphandlingsfrågor.

Den nuvarande regleringen har inte skapat möjligheter för konkurrens mellan olika taxiföretag. Det är av synnerligen stor betydelse att kommunen inför avregleringen agerar på ett sådant sätt att det stimulerar till konkurrens. Det kan därför vara lämpligt att kommunen redan nu klargör för omvärlden att även nya transportörer kommer att ha möjlighet att inför avregleringen lämna anbud på kommunens taxiresor. En sådan avsikt kan t ex efter beslut i kommunen annonseras i dagspressen eller meddelas tänkbara företag på annat lämpligt sätt.

Det finns också skäl att inte kräva av varje enskild anbudsgivare att de ska kunna klara alla kommunens taxitransporter. Transportörerna bör ges möjlighet att enbart lämna anbud på delar av verksamheten för att på det sättet ge möjlighet för mindre företag, t ex i glesbygden, att utföra transporter åt kommunen.

Det är heller inte förenligt med avregleringens syften att avtala bort konkurrensen genom att teckna långa avtal med de trafikutövare som nu befinner sig i monopolställning. Av liknande skäl är det heller inte lämpligt att snedvrida konkurrensförhållandena genom att kommunen lämnar bidrag till investeringar, t ex inköp av taxametrar.

Tiden fram till avregleringen är knapp. För att även nya transportörer ska ges en reell möjlighet att utföra körningarna, måste upphandlingen slutföras i så god tid att dessa företag inför den 1 juli 1990 har tillräcklig tid att planera verksamheten och skaffa fordon och förare. Vi bedömer att upphandlingen av dessa skäl bör vara klar absolut senast under april 1990 och helst ännu tidigare. För att klara den tidplanen bör arbetet med att ta fram kravspecifikation och upphandlingsunderlag påbörjas redan nu. Kommunfullmäktige bör ge respektive nämnder i uppdrag att ta fram underlag och forma en organisation och rutiner som är anpassade till den nya situation som kommer att råda. Som stöd för kommunens arbete har ett förslag till tidplan och arbetsplan utarbetats vilka bifogas.

Kommunförbundet har drivit ett modellprojekt om "Samhällsbetalda resor i Lidköping". För dem som berörs av avregleringen och ska arbeta med taxifrågor ger rapporten, som bifogas, värdefull information. De avslutande kapitlen rekommenderas också som kunskapsinhämtning för beslutsfattare. Ytterligare exemplar av rapporten kan rekvireras från Kommunförbundet (Ann-Kristin Nordin, tfn 08 - 772 45 06 eller Inga-Lill Hellemo, tfn 08 - 772 45 04).

Som meddelats i cirkulär 1989-02-14 (1989:32) kommer Kommunförbundet att stödja kommunerna i deras arbete inför avregleringen. Stödet lämnas i första hand genom länsavdelningarna.

Frågor och rådgivning om avregleringen besvaras av Janne Rusk, tfn 08 - 772 45 02.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Kommunaltekniska avdelningen

Jane Cederqvist

Janne Rusk

Janne Rusk/akn

1989-05-25

Bilaga 2

FÖRSLAG TILL ARBETSPLAN

Kartläggning av transporterna

Omfattar en beskrivning av omfattning, dygns- och veckovariationer, reslängder etc för de tjänster som anbudsinfordran avser. Ju bättre beskrivning som kan ges desto fler anbudsgivare kan komma ifråga. Kartläggningen kan sägas vara en produktionsteknisk beskrivning som utgör en del av upphandlingsunderlaget.

Fastlägga standardnivåer

Beskrivning av standardkrav och servicenivåer för de tjänster som ska upphandlas. Respektive nämnd har att ta ställning till dessa krav. För färdtjänsten ska socialnämnden bl a ta ställning när och hur man får beställa och åka färdtjänst, service åt resenärerna, krav på samåkning etc. Färdtjänstreglerna utgör en del av kravspecifikationen och ingår i upphandlingsunderlaget.

Trafikförsörjning med taxi

Trafikeringsplikten upphör i och med avregleringen. Effekterna av detta kan behöva studeras och ställning tas till om krav på stationeringsorter, utehållning av fordon etc för allmänheten ska ställas i samband med upphandlingen av de egna transporttjänsterna. Behovet för allmänheten av en viss taxiförsörjning bör övervägas tillsammans med de andra huvudmännen.

Samordningsbehov

Behovet av samordning med andra huvudmän och kommuner kan behöva diskuteras vad avser planering och upphandling av resor. Även om inte något samarbete nu är aktuellt så är det viktigt att konsekvenserna av olika handlingsalternativ har belagts och övervägts. Detta är särskilt viktigt vad gäller planering av resorna där ogenomtänkta lokala lösningar kan

försvåra en framtida samordning av transporter på regional nivå.

Organisation

När samordning och samverkan inom kommunen och med andra har övervägts ska organisation och ansvarsfördelning fastläggas och riktlinjerna för verksamheten fastläggas.

Datorstöd

Datorstöd är i första hand aktuellt för administration och planering. Med nya taxametrar och plastkort för färdtjänstresenärerna kan man få en säkrare redovisning av köruppdragen, förenklad administration och bättre uppföljning av verksamheten. Förutsättningen för detta är dock att gränsdragningen för entreprenörernas åtaganden görs på ett strategiskt avvägt sätt. För planering av resor är det i nuläget inte nödvändigt att införa datorstöd. Det är dock viktigt att verksamheten organiseras så att datorstöd för samordning av resor på lokal och regional nivå senare kan införas.

Upphandlingsunderlag

En förutsättning för att få en bra konkurrens till stånd är ett bra upphandlingsunderlag. Upphandlingsunderlaget bör bestå av en produktionsteknisk beskrivning och en kravspecifikation.

Anbudsinfordran

Anbudsfrågan bör läggas upp så att den stimulerar till konkurrens. Upphandlingen bör därför ej ske i för stora volymer så att bara ett företag kan komma ifråga. Av anbudsfrågan ska också framgå hur anbudet ska avges. Formalia om upphandlingen framgår av det kommunala upphandlingsreglementet.

Utvärdering av anbud

Utvärderingen ska ske i enlighet med kommunens upphandlingsreglemente. Det är viktigt att anbudsgivarna bedöms på lika villkor och efter samma förutsättningar.

Avtal

Avtalet måste vara utformat så att det inte leder till framtida tolkningstvister. Av avtalet ska därför framgå inte bara ersättningssummor utan även indexuppräknings, ersättningar vid förändrade förutsättningar, konsekvenser vid bristande avtalsefterlevnad, uppsägningstider etc.